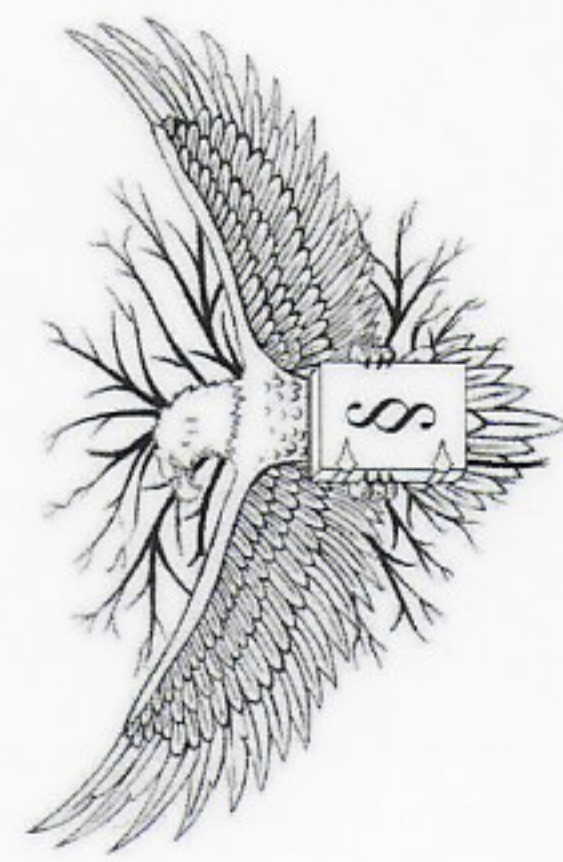

Debreceni Egyetem
Állam- és
Jogtudományi Kar
Praetor Szakkollégium

A JOG TUDOMÁNYA, A MINDENNAPOK JOGA I.

KONFERENCIAKÖTET

DE Praetor Szakkollégium
Debrecen, 2019

A jog tudománya, a mindennapok joga I.

Konferenciakötet

Debrecen, 2019

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Praetor Szakkollégium

Szerkesztette: Dr. Szűcs Lászlóné Dr. Siska Katalin–Talabos Dávidné Dr. Lukács Nikolett

Összeállította: Papp László J.

ISBN 978-963-490-056-6

© A szerzők, 2019

© DE-ÁJK Praetor Szakkollégium, 2019

© Debreceni Egyetem, 2019

Kiadja a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Technikai szerkesztő: Papp László J.

Fedélterv: Papp László J.

Cím betűtípus: Copyright © 2012, Natanael Gama, Font Name 'Cinzel'

Cím betűtípus: Copyright © 2010, Santiago Orozco, Font Name 'Josefin'

Nyomdai előállítás: Digital Sapiens Nyomdaipari és Szolgáltató Kft.

E-mail: digitallsapiens@gmail.com

Felelős vezető: Varga Tibor

Minden jog fenntartva!

Printed in Hungary

Tartalomjegyzék

Bihari Erika: A nemzetközi beruházásvédelem és az Európai Unió beruházáspolitikájának „összeütközése”	9
Csukás Enikő: Az Airbnb adózása Magyarországon	28
Jóó László Ádám: Luxemburgi Zsigmond magyar királyi felségjogai	42
Dr. Kiss Eszter: Két döntés az iszlám kendőviseléséről	54
Mazsu Dániel: Uber típusú platformok és az európai versenyjog kapcsolata	67
Meres László: Új kihívások a droggézésben, avagy az új pszichoaktív szerek	87
Nagy János: „Az ügyintézőtől ne várjanak állásfoglalást, tanácsot, esélylatolgatást” – avagy a jogi képviselő nélkül járásbírói perekben eljáró felekre vonatkozó egyes perjogi szabályok vizsgálata	104
Németh Tamás: Nemzetiségek integrációja az 1848/49 szabadságharcig	114
Perger Ádám: A kiberterrorizmus potenciális célpontjai: az önvezető autók jogi szabályozásának áttekintése	122
Salvador Neto Luis: Diplomáciai törekvések a menekültválság kérdésében	134
Simon Alexa: Az igazság feltárásának realitása a bizonyítás során – az új Be. hozta változások tükrében	156
Dr. Szűcs Lászlóné Dr. Siska Katalin: Gondolatok az EU-Törökország migrációs egyezmény margójára	174
Soltész Péter Ádám: Közpénz-e a Tao. Támogatás?	193
Szabó László Máté: Az ózonréteg védelmével kapcsolatos nemzetközi erőfeszítések	201
Varga Dóra: GDPR a munkajogban	212
Dr. Wágner Tamás Zoltán: Egyház és az állami támogatások kérdése, avagy a Betánia ügy	222

Kulcsszavak: *King Sigismund, fifteenth century, Kingdom of Hungary, royal prerogatives*

Bevezetés

Luxemburgi Zsigmond alakja és a kor, amelyben élt fehér foltként van jelen sokak tudatában. A történetírásban személye eltörpül más nagy formátumú uralkodóink mellett, mint Nagy Lajos vagy Hunyadi Mátyás. Származását vizsgálva megállapítható, hogy egyáltalán nem nevezhető „nemzeti” királynak; a magyar nyelvet uralkodása végére sem sikerült teljesen elsajátítania. Az őt támogató bárói liga kegyelméből foglalhatta el a trónt 1387-ben, ráadásul az Árpádok kései leszármazottjának tisztelt felesége oldalán.

Habár a fenti megállapítások egy jelentéktelen királyra engednek következtetni, Zsigmond korántsem volt visszahúzó, mások bábjaként uralkodó államfő. Amint lehetősége nyílt rá, ellenszegült az őt korlátozni kívánó hatalomnak, akár a főurak akár a Szentsek képviselte azt. Európai szintű keresztes hadjáratot vezetett az oszmánok ellen, levezényelte a nyugati egyházszakadást megszüntető konstanzi zsinatot, és élete végére a német-római császári címet is elnyerte. Arról, hogy őt évtizedes magyarországi uralkodása is bővelkedett az újdonságokban, előljáróban elegendő annyit szólnunk, hogy ez idő alatt jelentősen átalakult a felsőbíróságok struktúrája, gyakoribbá vált a rendi országgyűlések összehívása, kiegészült a hadszervezet, és a kialakult új bárói réteg mellett a köznemesek egyre nagyobb teret szereztek az állam irányításában.

Már huszonnégy éve viselte a Szent Koronát, amikor a választófejedelmek többsége 1411-ben német királlyá választotta Frankfurtban. Ekkor egyesült először perszonálunióban a Magyar Királyság a Német-római Birodalommal, és a mellett, hogy a két országnak ugyanaz a személy lett az uralkodója, számos más területen is hasonlóság mutatkozik, például a hadszervezet, a pénzverés és a várospolitikai terén.

Tény, hogy uralkodása idejének körülbelül egyharmad részét Magyarország határain kívül töltötte, hiszen Európa számos országát beutazta, hogy diplomáciai képességeit latba vetve érvényesítse az egyház, a Birodalom, Magyarország és persze a saját érdekeit. Azonban a távolléte alatti helyettesítése több olyan változást hozott alkotmánytörténetünkben, amelyek bemutatása árnyaltabbá teszi az uralkodói hatalomgyakorlásról alkotott képünket.

Meggyőződésem szerint a történeti alkotmány változásait a királyt megillető felségjogokon keresztül lehet a legérzékletesebben bemutatni, így a következő fejezetekben megkíséreltem néhány magyar királyi felségjog tartalmának Zsigmond-kori változását feltárni. Ezzel előrevetítem egy, a jövőben elkészítendő alkotmánytörténeti összehasonlító dolgozat tartalmát, amelyben a magyar királyi felségjogok és a német királyi (német-római császári) felségjogok fejlődésének hasonlóságát tárgyalom majd az első közös uralkodó személye általi perszonálunióból kiindulva.

1. Személyéhez kötődő felségjogok

Mint a legtöbb magyar királyt, Zsigmondot is megillették azok a felségjogok, „[...] amelyek külsőleg is kifejezik magas állását, Magyarország souverainitását, önálló államiségét, úgyszintén azt, hogy a magyar államon belül ő a legmagasabb állásban levő személy, a ki senki hatalmának alávetve nincsen, s a kivel szemben mindenki alattvaló.”¹

Megszólításaként a „maiestas” (felség) alkalmaztatott, címei között viselte a „rex Hungarie” titulust, és címerét egyesítette az ország címerével. Ez utóbbit érdemes bővebben kifejteni, mivel az uralkodók címerhasználati felségjoga üde színfoltot képez a középkor sötétnek vélt mindennapjaiból fennmaradt, a ma embere számára közvetlenül nem értelmezhető dokumentumok tömegében, és vizuális élményt nyújt a szórványosan fellelhető építészeti és más művészeti alkotások² mellett.

„Az uralkodói címerek XII. században történt elterjedése a Magyar Királyságot is érintette. Árpád-házi királyaink idejében jelentek meg a ma is használt államcímerekben tovább élő vörössel és ezüsttel hétszer vágott mező, valamint a kettős kereszt. Először Károly Róbert egyesítette arany lilomos családi címerét az Árpádokat (azaz a Magyar Királyságot) jelképező sávozott pajzsral, ami ettől kezdve az uralkodók címerhasználati felségjogának részévé vált. Ha egy-egy terület az uralmuk alá került, annak címerét felvették sajátjukba, hogy ezzel is kifejezzék birodalmuk nagyságát. Mindez a XIX. század végéig szokásjogi alapon létezett, hiszen nem találni jogszabályi rendelkezést, amely pontos leírást adott volna a király és/vagy az ország címeréről, vagy e felségjogot deklarálta volna. A címerek uralkodói pecsételen, pénzérméken, pajzsokon, krónikákban és művészeti alkotásokon jelentek meg.”³

¹ DR. FERDINANDY Gejza: *A királyi méltóság és hatalom Magyarországon*. Budapest, 1896. 235.

² Ilyennek tekinthetők a tatai vár, a kassai Szent Erzsébet-főszékesegyház, az ozorai várkastély és a budavári gótikus szoborlelet mellett a korabeli díszes miseruhák.

³ JOÓ László Ádám: *I. Mátyás király címerhasználat*. In: JOGHISTÓRIA, XXII. évf., 2018/3. 4.

Zsigmond király és császár korától kezdve az uralkodói pecséteken több címer is megjelent különböző elrendezésben: harmadik felségi (kettős) pecsétjén a német császári sas mellett továbbra is méltó helyet foglalt el a Magyarországot jelképező kettős kereszt és a vörössel és ezüsttel hétszer vágott mező, valamint a cseh kétfarkú ágaskodó oroszlán⁴, a luxemburgi sas (családi címerállata) és Dalmácia címere⁵ (a kék mezőben három arany leopárd- vagy oroszlánfej feltehetően Zsigmond adományára, mivel az ő pecsétjén jelent meg először).⁶

2. Uralmi felségjogai

Habár a fent felsorolt személyhez kötődő felségjogok szervesen hozzátartoztak királyaink – ez esetben Luxemburgi Zsigmond – uralkodásához, az uralkodó hatalomgyakorlását az uralmi felségjogok vizsgálatán keresztül lehet bemutatni, így a következőkben részletesen tárgyalom a törvényhozásbeli, bírói, és a hadügyi felségjogait, e helyen a terjedelmi korlátok miatt mellőzve egyéb felségjogainak ismertetését.

2.1. Törvényhozásbeli felségjogai

A patrimoniális monarchia korában a király számított a legfőbb és egyedüli jogalkotónak, aki az egész birodalma lakóira kötelező normát szabhatott, amilyen mértékben a hatalma engedte. Azonban az uralkodó ezen jogát nem kizárólag saját kútfőből gyakorolta, hanem kikérte legfőbb egyházi és világi alattvalóinak véleményét. Már Szent István is tartott fenn királyi tanácsot, és később minden utóda követte példáját. A köznemesség felemelkedése azzal a következménnyel járt, hogy egyre szélesebb kör véleményét kellett meghallgatni egy-egy fontosabb intézkedés megtétele előtt, így megjelent a későbbi rendi országgyűlés elődjének tekinthető országos gyűlés, amely még mindig nem volt mellőzhetetlen része a jogalkotásnak.

Amikor a Zsigmondot támogató bárói liga adhatott királyt Magyarországnak, már nem volt kérdés, hogy az uralkodó a rendekkel megosztva alkothat csak törvényt, így ezeket a

jogforrásokat el kell különítenünk a korábban alkotott dekrétumoktól⁷, amelyekhez a király belátása szerint kérhette a rendek véleményét.

Zsigmond magyar királyként legalább nyolc országgyűlést tartott (1387-ben, 1397-ben, 1401-ben, 1403-ban, 1404-ben, 1405-ben, 1435-ben)⁸, amelyeket az ország különböző városaiba hívott össze, így például Temesvárott, Pápán, Budán és Pozsonyban is tanácskozott az uralkodó a rendekkel. Ezeken kívül (részben ezekkel egy időben) az úgynevezett nagyobb királyi tanács⁹ is ülésezett, amelyben nem foglaltak helyet sem a vármegyék, sem a városok követei. Ilyen gyűlésre 1404-ben, 1405-ben, 1411-ben és 1435-ben¹⁰ is sor került; erre a meghozott dekrétumok előbeszédeiből következtethetünk, viszont kétséges, hogy 1395-ben, 1402-ben, 1409-ben és 1425-ben a király csak a főpapokkal és a bárókkal, vagy a nemességgel és a városok követeivel is tanácskozott-e. A források hiánya egyelőre ezt a kérdést függőben hagyja. Az mindenképpen megállapítható, hogy amikor Zsigmond egy nagyobb horderejű döntést akart hozni, ahhoz kikérte alattvalói egyetértését azok érintettségére tekintettel. Így a telekkatonaság 1397-es és 1435-ös megteremtésekor a vármegyék követei, az 1405-ös nagyobb dekrétum meghozatalakor pedig a városok követei is részt vettek az országgyűlésen.

A meghívó leveleket (litterae regales) négy héttel¹¹ a kitűzött időpont¹² előtt kapták meg az érintettek, ami a kor közlekedési viszonyaira tekintettel nem mondható hosszú időtartamnak. A vármegyéknek és a városoknak ez idő alatt kellett kialakítani az állásponjtjukat a királyi előterjesztésekről (propositiones), és a követeiket elküldeni az országgyűlés helyszínére, akik általában a kitűzött nap után egy-két héten belül mindannyian megérkeztek.

1405-ben először volt arra példa, hogy a rendi országgyűlésre a szabad királyi városok elküldhették követeiket. Ez azért fordulhatott elő, mert a korábbi századokban létrejött városok kiváltságleveleikben szabályozott jogosultságai és kötelezettségei nem bizonyultak elegendőnek ahhoz, hogy a megváltozott társadalmi és gazdasági követelményeknek eleget tegyenek. Ezen felül a király erős szövetségéseket látott bennük, akik ellensúlyozni tudják a nagybirtokosok uralmát azzal, hogy pénzzel és haderővel támogatják a központi hatalmat.

⁷ A Corpus Iuris Hungarici még a később alkotott törvényeket is dekrétumoknak nevezi, azonban a vármegyék és városi követek egyetértésével alkotott jogszabályokat már helyesebb törvénynek tekinteni.

⁸ MÁRIÁSSY Béla: *A magyar törvényhozás történelme 1000-tól 1880-ig*. Budapest, 1884. 174-201.

⁹ DR. KÉRÉSZY Zoltán: *A magyar rendi országgyűlés két táblájának kialakulása*. Budapest, 1925. 19.

¹⁰ Az 1405. évi II. dekrétum (decretum minus) és az 1435. évi I. dekrétum a nagyobb királyi tanács jogalkotásának terméke, míg az 1405. évi I. dekrétumot a városok, az 1435. évi II. dekrétumot csak a vármegyék követeivel kiegészülve alkották meg.

¹¹ DR. KÉRÉSZY Zoltán: *Rendi országgyűléseink tanácskozási módja*. Kassa, 1906. 10.

¹² Általában jeles ünnepekhez igazodtak az országgyűlések (pünkösd, Szent György vagy Szent Mihály napja), csakúgy, mint a törvénykezési időszakok, az oktavák.

A városoknál erősebb és biztosabb támogatókra a köznemességben lelt, akik jelentős szerepet játszottak trónra emelésében, és segítettek megtartani azt, amikor a bárók több alkalommal fellázadtak uralma ellen, és új király akartak helyébe léptetni. Az 1397-es temesvári országgyűlésen már négy-négy követet küldhettek a vármegyék köznemesi összetételű közgyűlései, ami attól kezdve rendszeressé vált. Tehát a köznemesség a polgárságnál hamarabb és nagyobb mértékben részesült a központi jogalkotás kiváltságából.

1433-ban, amikor a király császári koronázására menet hosszabb időn keresztül Sienában tartózkodott¹³, eddigi ismereteim szerint az alkotmány történetében először küldött előterjesztéseket az országtanács¹⁴ keresztül a vármegyéknek, amelyben a telekkatonaságról és egyéb, honvédelemmel kapcsolatos intézkedésekről alkotandó törvényekhez kért támogatást.¹⁵

2.2. Bírói felségjoga

Iustitia est regnorum fundamentum – tartja a latin közmondás, amely eredete óta igaznak bizonyul világszerte. A középkori uralkodóknak is ki kellett elégténiük alattvalóik igazságérzetét, ha hosszabb ideig meg akarták tartani trónjukat, ami a különböző privilégiumok és birtokok adományozásán kívül a sérelmek orvoslásával történhetett. Az uralkodó országának legfőbb bírója is volt, így elsőfokon vagy fellebbvitel útján bizonyos társadalmi rétegek képviselői tőle kérhették az igazság kiszolgáltatását. A tárgyalt korban a peres ügyek és az államfő egyéb teendői már olyan nagy számban jelentkeztek, hogy az uralkodó képtelen volt mindent saját személyében intézni, ráadásul a szakértelem elkezdte kiszorítani a méltóságot az állami ügyek viteléből, ami szintén a bíraskodás reformjához vezetett.

1405-ben hét szabad királyi város – Buda, Kassa, Bártfa, Eperjes, Sopron, Pozsony és Nagyszombat – jogát a király megerősítette arra, hogy polgárai a városi tanácstól a tárnokmester (magister tavernicorum) bíróságához fellebbezenek, onnan pedig a királyi személyes jelenlét bíróságához (personalis praesentia regia). Ez nem számított újdonságnak, hiszen a dekrétum

szövege szerint a perlekedők „*a régi szokáshoz képest*” fordulhattak a tárnokmesterhez, és a „*külömben szokásos módon*” a királyi személyes jelenlét bíróságához.¹⁶

A királyi személyes jelenlét bíróságát az országbíró vezette, a királyi különös jelenlét bíróságát pedig a főkancellár, aki általában az esztergomi érsek volt. Kanizsai János árulási után nem tölthette be ezt a tisztséget, így Albeni Eberhard zágrábi püspök majd unokaöccse, Albeni János pécsi püspök lett a főkancellár.¹⁷

A király saját személybeni bíraskodása az ügyteher növekedésével háttérbe szorult, ráadásul Zsigmond magyarországi uralkodásának körülbélül egyharmad részét az ország határain kívül töltötte, ami szintén nem tett lehetővé folyamatos részvételt az ítélkezésben. Bár sok időt töltött külföldön, legfőbb bírói szerepét a nemzetközi politika terhe alatt sem hanyagolta el. Leghosszabb, hat és fél éves távolléte idején 1412 és 1419 között a fontosabb ügyekben számos alkalommal utasította magyarországi helytartóit perbeli cselekmények elvégzésére.¹⁸ Ezen kívül bármely kúriai pert magához vonhatott, illetve áttehetett egyik fórumtól a másikhoz.

A bírói felségjog része volt a kegyelmezési jog is, amelyben egyesek többször, mások egyszer sem részesültek. Kanizsai János esztergomi érsek 1401-ben és 1403-ban is elárulta Zsigmondot, azonban megtartotta címét (bár az érseki javadalmat nem kezelhette), és továbbra is az ország vezetői között tartották számon. Vele ellentétben Hédervári Kont István és harmincegy társa, akik szintén Nápolyi Lászlót támogatták, nem részesültek kegyelemben – noha nem is folyamodtak érte –, így 1393-ban Budán a Szent György téren valamennyiüket kivégezték.¹⁹ Vértanúkként az idegen királlyal szembeni nemzeti ellenállás szimbólumává váltak.

¹⁶ 1405. évi II. dekrétum XI. törvényikk. In: DR. MÁRKUS Dezső (szerk.) Magyar Törvénytár 1000-1526. évi törvényezikkek. 237.

¹⁷ ENGEL Pál: *Eberhard főkancellár és az Albeniek*. In: BEKE László – MAROSI Emő – WEHLI Tünde (szerk.): *Művészet Zsigmond király korában 1387-1437*. Budapest, 1987. 412-413.

¹⁸ KONDOR Márta: *Absente rege: Luxemburgi Zsigmond magyarországi vikáriusai (1414-1419)*. In: FEDELES Tamás – FONT Márta – KISS Gergely (szerk.): *Kor-szak-határ A Kárpát-medencei és a szomszédos birodalmak (900-1800)*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2013. 125-126.

¹⁹ THURÓCZY János: *Magyar Krónika*. Budapest, Magyar Helikon, 1957. 76-78.

2.3. Hadügyi felségjogai

A középkori uralkodók más elsőbbségeik mellett országaiak legfőbb hadvezérei is voltak, azonban ezen szerepük annyival volt több az újkori utódaik vezérleti és vezényeleti jogánál, hogy személyesen is részt vettek az ütközetekben, aminek következtében többen életüket is vesztették a csatamezőn.²⁰ Zsigmond kortársaihoz hasonlóan számos csatában vett részt, de mindannyiszor sikerült megmenekülnie, pedig 1396-ban a nikápoli csata után majdnem elérték üldözői.

Uralkodása elején azzal a hadszervezettel volt kénytelen harcolni, amelyből hiányzott a hadra fogható köznemesség nagyobb része, és aki meg is jelent, nem képviselt jelentős erőt. A király kényszerhelyzetben lévén, különböző kegyelmek megadását kötötte a hadba vonuláshoz, és gyakran szólította fel az egyes vármegyéket a szükséges nemesi haderő mozgósítására – kevés sikerrel.²¹

Éppen a nikápoli csata eleve nem élő emléke készítette arra, hogy összehívja az 1397-es temesvári országgyűlést, amelynek legfőbb kérdése a hadszervezet megreformálása volt. Ettől kezdve a király helyett a nádor is a sereg élére állhatott²², amennyiben előbbi felkérte, de az újítások között nem ez számított a legátütőbbnek. Az addigi szokást, miszerint a zászlósorak a familiárisaikkal és zsoldosaikkal vonulnak hadba, kiegészítették egyfajta népfelkelés alapú intézménnyel: a *telekkatonasággal* (militia portalis). Ez azt jelentette, hogy a nemesek az általuk birtokolt minden *húsz jobbagytelek* után egy íjászt kötelesek voltak kiállítani, ami a nemesség burkolt megadóztatását jelentette, és egy esetleges parasztfelkeléssel is fenyegetett.

A sereg létszámának ekképpen növelése Magyarországon előzmények nélküli, azonban a Birodalomban korábban már volt arra példa, hogy eseti jelleggel a földművesek parancsra fegyvert ragadtak.²³ Az elkövetkezett évek belviszályos eseményei alatt és után Zsigmond nem igazán iparkodott megvalósítani a temesvári törvényekben foglaltakat, mivel az a köznemesség körében ismételt ellenérzéseket válthatott volna ki. A védekező politikát választotta, ami a déli végvárrendszer kiépítésében öltött testet. Nagyobb mértékű közvetlen külső fenyegetés hiányában a haderő növelésére nem is volt szükség, ráadásul a frissen megválasztott német

²⁰ Például II. Ottokár cseh király a dümkruti csatában 1278-ban, I. Ulászló király a vármai csatában 1444-ben és II. Lajos király a mohácsi csatában 1526-ban.

²¹ DEÉR József: *Zsigmond király honvédelmi politikája I.* In: *Hadtörténelmi Közlemények*, 1936., XXXVII. kötet, 13-14.

²² DEÉR: *i. m. I.* 18.

²³ DEÉR: *i. m. I.* 19.

királynak 1411-től megszaporodott teendői, a Birodalom és az egyház ügyeinek intézése külföldre irányították figyelmét.

Évtizedekkel később az ismét erősödő török veszély és az országba észak-nyugat felől betörő huszita portyák indokolták az 1397-es reform elővételét. 1428-ban, amikor a Duna menti Galambóc visszafoglalásáért vezetett hadat a törökök ellen, húsz- harmincezer²⁴ főt számlált a keresztény sereg, ami a vár bevételehez elegendő is lett volna, ha időközben nem érkeznek meg a felmentők. Ebben az ütközetben alkalmaztak először hajóra szerelt ágyúkat²⁵, és szintén ekkor tűnt ki hősiességével Szentgyörgyi Cecília is, aki hajókkal sietett a bajba jutott király segítségére.

Ahogy fentebb utaltam rá, a király Sienából küldte el reformtervezetét a vármegyéknek, amelyek követutasításba foglalva ismertették álláspontjukat az 1435-ös országgyűlésen. Az ott meghozott rendelkezés²⁶ értelmében már csak minden *harminchárom* jobbagytelek után kellett kiállítani egy íjászt, ami azt jelentette, hogy a körülbelül *négyszáz ezer*²⁷ porta alapján *tizenháromezer* új katonával lehetett számolni.

Arra, hogy a király miből fedezte a hadi kiadások rá eső részét, a pénzügyi felségjogok jövőbeni tárgyalásakor fogok kitérni.

Zsigmond király két évvel később bekövetkezett haláláig már nem került sor újabb hadjáratra, ahol bebizonyosodhatott volna az új rendszer hasznossága, viszont utódai uralkodása idején több olyan hadügyi törvény²⁸ keletkezett, amelyek az 1435-ös törvényeket alapul véve szabályozták a hadsereg felállítását és a hadba vonulást. Ezek mellett kivételnek tekinthető az 1439. évi III. törvénycikk,²⁹ amely a Zsigmond halála utáni köznemesi ellenállás jelképeként csak *ultima ratio* jelleggel tartotta fent az általános felkelés intézményét, és főszabályként a király által fogadott zsoldosokból álló hadsereget rendelte az ország védelmére. Amennyiben ez nem tudta feltartóztatni az ellenséget, sor kerülhetett a nemesség hadba

²⁴ VESZPRÉMY László: *Zsigmond Galambócnál 1428-ban*. In: *Hadtörténelmi Közlemények*, 121. évf., 2008/2. 288.

²⁵ DRASKÓCZY István: *A tizenötödik század története*. Pannonia Kiadó, Budapest, 2000. 161.

²⁶ 1435. évi I. dekrétum 2. cikkely. In: DR. MÁRKUS Dezső (szerk.) *Magyar Törvénytár 1000-1526. évi törvények*. 247.

²⁷ ENGEL Pál: *A magyar királyság jóvádelmei Zsigmond korában*. In: CSUKOVITS Enikő (szerk.): *Honor, vár, ispánság*. Válogatott tanulmányok. Budapest, Osiris Kiadó, 2003. 427.

²⁸ Az 1454. évi IV. törvénycikk száz porta után négy lovast és két gyalogost, az 1458. évi II. törvénycikk a korábbiak szerinti számú, az 1471. évi VII. törvénycikk szintén a Zsigmond korabeli szabályok szerinti hadsereget rendeli kiállítani. DR. MÁRKUS DEZSŐ (szerk.) *Magyar Törvénytár 1000-1526. évi törvények*. 319., 331., 361.

²⁹ 1439. évi III. törvénycikk. In: DR. MÁRKUS Dezső (szerk.) *Magyar Törvénytár 1000-1526. évi törvények*. 281.

szóllítására – kizárólag a határokon belüli alkalmazáshoz. Ez a rendelkezés a másfél évvel korábban levert *erdélyi parasztfelkelés* után nem szorul magyarázatra.

Összegzés

A Magyar Királyságban egészen Luxemburgi Zsigmond 1387-es megkoronázásáig a királyok főként vérségi alapon szereztek meg a trónt, amit ez esetben csekély súlyú érvként lehetett volna felhasználni. Amennyiben a rendek egy része nem támogatta volna a bábkirálynak szánt ifjú örgrófit, valószínűleg sosem szerezte volna meg a magyar királyi címet. Habár ő is Isten kegyelmére alapozta uralmát, közvetlenül Lackfi István, Kanizsai János, ifj. Garai Miklós és a többi báró egyező akarata folytán válhatott Magyarország királyává.³⁰

A nagyívű pályát befutó Szent Korona-eszme éppen Zsigmond uralkodásának kezdeti szakaszában kezdett kiteljesedni, mint a királyt és a rendeket kölcsönösen az ország irányításában részt vevő elemeknek tekintő társadalmi szerződés.

Láthatjuk, hogy az ő ötvenéves magyarországi uralkodása bővelkedett újdonságokban, amelyek kihatással voltak a későbbi korokra. A városok és a vármegyék bevonása a központi jogalkotásba, a kúriai bíráskodás reformjai és a telekkatonaság bevezetése mind azon változtatásokhoz sorolandók, amelyek alapján Zsigmondot a legtevékenyebb magyar királyok közé sorolhatjuk.

Erős központi hatalommal rendelkező Magyarországot hagyott vejére, de méltó utóda csak Hunyadi Mátyás lett, aki két évtizednyi áldatlan állapot után ismét stabilitást tudott teremteni. Több intézkedésében a Zsigmond-kori megoldásokat fedezhetjük fel.

³⁰ C. TÓTH Norbert: *Luxemburgi Zsigmond uralkodása 1387-1437*. Budapest, Kossuth Kiadó, 2009. 21-22.

Abstract

Sigismund of Luxemburg's Hungarian royal prerogatives

Hungarian royal prerogatives were changed a lot during the reign of King Sigismund. His fifty-year-long reign in the late middle age was full of battles, treason and diplomatic events. In 1397 the parliament accepted the *militia portalis*, a new form of the army, composed of serfs. He started to invite the delegates of the free royal towns and counties to the parliament more times. The aulic courts were reformed, because the number of cases had been expanded and the king had to spend a lot of time in foreign countries so he had to be replaced in the court. We can find many similarities between Zsigmond's Hungarian royal and German-Roman imperial prerogatives.

Irodalomjegyzék

Könyvek, tanulmánykötetek

C. TÓTH Norbert (2009): *Luxemburgi Zsigmond uralkodása 1387-1437*. Budapest, Kossuth Kiadó, 21-22.

DRASKÓCZY István (2000): *A tizenötödik század története*. Pannonica Kiadó, Budapest, 161.

ENGEL Pál – C. TÓTH Norbert (2005): *Királyok és királynék itineráriumai (1382-1438)*. Budapest, MTA Történettudományi Intézet, 127.

ENGEL Pál (1987): *Eberhard főkancellár és az Albaniek*. In: BEKE László – MAROSI Ernő – WEHLI Tünde (szerk.): *Művészet Zsigmond király korában 1387-1437*. Budapest, 412-413.

ENGEL Pál (1993): *A magyar királyság jövedelmei Zsigmond korában*. In: CSUKOVITS Enikő (szerk.): *Honor, vár, ispánság Válogatott tanulmányok*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003. 427.

DR. FERDINANDY Gejza (1896): *A királyi méltóság és hatalom Magyarországon*. Budapest, 235.

DR. KÉRÉSZY Zoltán (1906): *Rendi országgyűléseink tanácskozási módja*. Kassa, 10.

DR. KÉRÉSZY Zoltán (1925): *A magyar rendi országgyűlés két táblájának kialakulása*. Budapest, 19.

KONDOR Márta (2013): *Absente rege: Luxemburgi Zsigmond magyarországi vikáriusai (1414-1419)*. In: FEDELES Tamás – FONT Márta – KISS Gergely (szerk.): *Kor-szak-határ A Kárpát-medencei és a szomszédos birodalmak (900-1800)*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 125-126.

MÁRIÁSSY Béla (1884): *A magyar törvényhozás történelme 1000-tól 1880-ig*. Budapest, 172-221.

THURÓCZY János (1957): *Magyar Krónika*. Budapest, Magyar Helikon, 76-78.

Folyóiratok

BERTÉNYI Iván (1988): *Címerváltozatok a középkori Magyarországon*. In: Levéltári Közlemények, LIX. évf., 1988/1. 16-20.

DEÉR József (1936): *Zsigmond király honvédelmi politikája I-II*. In: Hadtörténelmi Közlemények, XXXVII. kötet, 1-57., 169-202.

JOÓ László Ádám (2018): *I. Mátyás király címerhasználat*. In: JOGHISTÓRIA, XXII. évf., 2018/3. 4.

SCHVARCZ Gyula (1892): *Magyarország alkotmányjogi átalakulása modern állammá I*. In: Athenaeum, 1. évf., 1892/1. 31.

DR. SUFFLAY Milán (1917): *A társországok címerei*. In: TURUL, A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság Közlönye, XXXV. évf., 53.

SZILÁGYI Loránd (1934): *A német birodalom és Magyarország personális uniója 1410-1439*. In: A Gróf Klebelsberg Kunó Magyar Történetkutató Intézet évkönyve, 4. évf., 177.

VESZPRÉMY László (2008): *Zsigmond Galambócánál 1428-ban*. In: Hadtörténelmi Közlemények, 121. évf., 2008/2. 288.

Jogforrások

DR. MÁRKUS Dezső (szerk.): *Magyar Törvénytar 1000-1526. évi törvények*. Budapest, 1896.